

Список використаних джерел

1. Прушківська Є. В. Роль законів архітекtonіки у формуванні секторальної структури економіки. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2013. № 2. С. 21-28.

2. Мамонова В. В., Ольшанський О. В. Фінансова архітекtonіка на місцевому рівні: через децентралізацію до нової парадигми. *Актуальні проблеми державного управління*. 2018. № 1. С. 72-79.

3. Косова Т.Д., Деєва Н.Е., Ползікова Г.В. Фінансова архітекtonіка: потенціал розвитку для економіки, менеджменту, маркетингу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. №14-15. С.10-16.

Наталія Павліха

д-р екон. наук, професор

Ірина Цимбалюк

д-р екон. наук, доцент

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

СТРАТЕГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІСКАЛЬНОГО ПРОСТОРУ ПІД ВПЛИВОМ МЕГАТРЕНДІВ

Наприкінці ХХ-го ст. – початку ХХІ ст. у сфері соціальних й економічних відносин особливо помітним став вплив глобальних тенденцій – мегатрендів – великомасштабних, довгострокових процесів світового розвитку, які протягом вказаного періоду залишилися рушійними силами світових подій. Глобальні зміни несуть у собі наслідки, які матимуть суттєвий вплив на формування суспільних й економічних відносин, у тому числі на парадигму нової концепції інклюзивного розвитку регіону, формування його фіскального простору. Такими мегатрендами є:

– демографічні зміни, що характеризуються рівнем старіння населення, міграційними процесами й урбанізацією. Це матиме вплив на функціонування ринку праці та надходження ПДФО, зокрема від оподаткування заробітних плат;

– розвиток нових технологій, автоматизація та диджиталізація (перехід інформаційного поля на цифрові технології), наслідком чого є активізація інтернет-діяльності, запровадження електронного адміністрування податків;

– екологічні зміни, наслідком яких стане посилена увага до проблем екології. Як наслідок зростає необхідність використання податкових інструментів впливу на забруднення навколишнього середовища суб'єктами господарювання та посилення екологічне оподаткування.

Основною тезою дослідження є те, що інклюзивний розвиток регіонів значною мірою залежить від достатності фінансових ресурсів місцевих бюджетів для досягнення визначених перспективи та орієнтирів соціально-економічного зростання. При цьому основним джерелом фінансових ресурсів

місцевих бюджетів є надходження від загальнодержавних податків і зборів, що розподіляються між різними рівнями бюджетів відповідно до Бюджетного кодексу, та місцевих податкових платежів. За таких умов основним стратегічним завданням постає досягнення комплементарності глобальних змін і можливості розширення фіскального простору інклюзивного розвитку регіонів шляхом збільшення обсягу доходів місцевих бюджетів від оподаткування основними бюджетоутворюючими податками [1].

Нова хвиля *технологічного піднесення* створює додаткові можливості розвитку регіонів, водночас, є викликом для місцевого самоврядування на здатність скористатися перевагами прогресу й швидко реагувати на загрози, що виникають у результаті. Потенційним джерелом розширення фіскального простору інклюзивного розвитку регіонів України є оподаткування електронної комерції. Сьогодні система оподаткування суб'єктів інтернет-діяльності в Україні базується на застосуванні до них загальновстановлених норм і правил оподаткування. Відтак, механізм оподаткування суб'єктів інтернет-діяльності в Україні не враховує низку індивідуальних особливостей цього виду діяльності, що спонукає суб'єктів господарювання приховувати значний обсяг фінансових ресурсів і дозволяє знижувати показники податкової бази. У зв'язку із великим відсотком тінізації необхідно заохочувати суб'єктів господарювання легалізувати свою діяльність, одним із стимулюючих факторів при цьому може стати зменшення податкового навантаження через зниження ставок оподаткування та спрощення процедури сплати податків. Створення сприятливого податкового середовища функціонування інтернет-діяльності в Україні можливе завдяки переорієнтації функцій податкової служби з фіскальної й адміністративно-владної на партнерську – обслуговуючо-контролюючу та запровадження механізму зниження непрямого податкового тиску, максимального спрощення податкових процедур і правил.

Демографічні зміни, що характеризуються рівнем старіння населення, міграційними процесами й урбанізацією. На сьогодні основним джерелом формування фінансових ресурсів регіону, як свідчать результати проведеного дослідження, є оподаткування доходів його населення. Збільшення тривалості життя та зменшення народжуваності збільшують частку літніх людей в усьому світі, ставлячи під загрозу достатність коштів у системах соціального забезпечення, включаючи виплати пенсій та медичне обслуговування [160]. Негативні демографічні зміни несуть у собі реальну загрозу ефективності функціонування фіскального простору та уповільнення інклюзивного розвитку регіонів у разі не врахування можливих змін та неспроможності місцевого самоврядування вчасно адаптуватись до них.

Багато з окреслених тенденцій матимуть вплив на систему місцевого оподаткування та формування фіскального простору регіонів. Важливе значення у контексті цього відіграє ПДФО через соціально-регулюючу роль, яку він виконує. Цей податок ставить рівень оподаткування в пряму залежність від обсягу доходу платників, при умові, що в країні використовується прогресивна шкала оподаткування. За допомогою прогресивних ставок і пільг в оподаткуванні можна

зменшувати податковий тягар для малозабезпечених верств населення і посилювати для осіб з високими доходами. На основі цього вважаємо за доцільне повернення до прогресивної шкали оподаткування доходів населення [2].

Ще одним елементом оподаткування ПДФО є застосування податкових соціальних пільг (ПСП). Вважаємо, після підвищення рівня мінімальних заробітних плат, яке відбулось у 2017 р. ПСП втратила свою соціальну функцію, оскільки на сьогодні досить обмежене коло платників можуть її застосовувати. Наявність складної методики застосування ПСП лише ускладнює розуміння та призводить до помилок у її застосування. Тому задля спрощення адміністрування ПДФО пропонуємо відмовитись від застосування ПСП, натомість звільнити від оподаткування доходи, що не перевищують розміру мінімальної заробітної плати.

Серед мегатрендів, які чинитимуть вплив на формування фіскального простору регіонів, є *екологічні перетворення і зміна клімату*. В умовах розвитку науково-технічного прогресу протягом останніх десятиліть дедалі більшого розмаху набувають масштаби забруднення навколишнього природного середовища і проблеми екології та зміни клімату виступають на перший план. На сьогодні розвинуті країни світу стали ефективно використовувати податкові методи стимулювання залучення інвестицій у нові екологічно чисті технології виробництва та перехід на використання відновлювальних джерел енергії [3, с.101–118]. Проведене дослідження складових фіскального простору регіонів України засвідчило, що фінансування заходів охорони довкілля та відновлення використаних природних ресурсів у нашій країні є недостатнє, а акумульовані кошти не мають чітко визначеного цільового призначення. Низька ефективність рентних платежів та екологічного податку обумовлена рядом причин, серед яких – недостатньо високі ставки, які не забезпечують компенсації завданої навколишньому середовищу шкоди, відсутність штрафних санкцій за недотримання лімітів викидів шкідливих речовин [4]. За таких умов варто диференціювати та посилити екологічне оподаткування. Зауважимо також, що закріплений розподіл надходжень екологічного податку між бюджетами не стимулює місцеві органи влади до запровадження заходів щодо контролю за сплатою податку. Низький рівень надходжень від оподаткування викидів у навколишнє природне середовище, не дозволяє у повній мірі реалізувати стимулюючу та компенсаційну функції екологічного оподаткування, тому поряд із зростанням ставок податку за доцільне вважаємо *повернутись до міжбюджетного розподілу, за якого 85 % податку закріплювалось за місцевими бюджетами*.

Отже, окреслені технологічні, демографічні й екологічні зміни, вочевидь, впливатимуть на *формування фіскального простору інклюзивного розвитку регіонів*, зокрема на динаміку надходжень податкових платежів до місцевих бюджетів. Варто зауважити, що глобальні зміни не несуть у собі лише позитивні чи негативні наслідки, однак некеровані або погано керовані вони можуть принести більше шкоди, ніж користі. За умови визначення правильних векторів розвитку та ефективної регіональної політики ці зміни можуть активізувати ендогенний потенціал інклюзивного зростання регіону та

забезпечити покращення якості життя населення.

Список використаних джерел

1. Цимбалюк І. О. Інклюзивний розвиток регіону в умовах фінансової децентралізації: теорія, методологія, практика : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 340 с.

2. Цимбалюк І. О. Сутність та складники фіскального простору інклюзивного розвитку регіонів. *Підприємництво та інновації*. 2019. № 10. С. 166–172.

3. Кліматичні фінанси: кол. моногр. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Карліна. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. С. 101–118.

4. Самусевич Я. В. Проблеми та перспективи використання в Україні зарубіжного досвіду екологічного оподаткування. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.14. С. 116–121.

Надія Давиденко

д-р екон. наук, професор

НУБіП України, м. Київ, Україна

ОЦІНКА РИЗИКУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Ризик є невід'ємною складовою фінансово-господарської діяльності аграрного підприємства і потребує посиленої уваги з боку фінансових менеджерів. Присутність певного рівня ризику в фінансово-господарській діяльності зовсім не означає, що потрібно відмовляти від тієї чи іншої операції. В усьому потрібна міра і зваженість фінансових рішень[1].

Досліджуване АТ «Kernel Group» постійно проводить моніторинг та аналіз ситуації на ринку. Виходячи з даних аналізу коректуються напрямки інвестицій з метою покращення ліквідності діяльності та збільшення прибутку підприємства. Наукові дослідження і розробки підприємством не проводилися.

Підрозділ ризик-менеджменту в АТ «Kernel Group» існує в складі однієї штатної одиниці та на підставі пріоритетів, встановлених Вищим керівництвом АТ «Kernel Group», розробляє загальну стратегію управління ризиками АТ «Kernel Group», визначає політику, координує процеси управління ризиками. Управління ризиками в АТ «Kernel Group» здійснюється в розрізі фінансових, операційних та юридичних ризиків.

У табл. 1 наведені ризики та заходи щодо мінімізації можливих ризиків АТ «Kernel Group».

Отже, існування невизначеності при прийнятті управлінських фінансових рішень, а також ризиків, що пов'язаних із їх виконанням є об'єктивною проблемою формування адекватної системи виявлення, ідентифікації, оцінки та